

Nr 402

Av herr **Heckscher m. fl.**, om upphävande av kommuns skyldighet att svara för del av lärarlön.

(Lika lydande med motion nr 327 i Första kammaren)

Den omdaning av vårt lands skolväsende, som vi ställs inför under det kommande decenniet, kommer att i utomordentligt hög grad ställa kommunerna inför kännbara ekonomiska påfrestningar. De erfarenheter av ekonomisk art, som redan vunnits under den hittills bedrivna försöksverksamheten med enhetsskolan, ger klara belägg för att kommunernas andel i skolkostnaderna — försöksbidragen till trots — visar en tendens att öka. Man har anledning att befara att kommunernas kostnader under uppbyggnadsstadiet av den nya skolan kan bli väsentligt högre än vad redan gjorda uppskattningar ger vid handen.

Jämsides med dessa på ovan angiven grund ökade kostnader för kommunerna föreligger sedan åtskilliga år tillbaka en för kommunerna ogynnsam utveckling av kostnadsfördelningen mellan stat och kommun beträffande utgifterna för skolväsendet. Anledningarna till denna förskjutning till kommunernas nackdel av skolkostnaderna är alltför kända för att här ånyo behöva beröras och har vid flerfaldiga tillfällen förts på tal i motioner från skilda håll och i direkta framställningar eller remissyttranden från kommunalt håll. Man kan för att ta ett exempel bara peka på de skatteunderlagsgraderade statsbidragen, som genom sin konstruktion alltmer kommit att förlora i verkligt värde eller helt uteblivit samtidigt som kostnaderna för den verksamhet, som de avsett att stödja, tenderat att stiga.

Skolberedningen har i sitt förslag till grundskola utgått ifrån att kostnadsfördelningen stat-kommun i princip alltjämt skall vara oförändrad, låt vara att vissa bidrag som utgått till kommunerna under försöksverksamheten med enhetsskolan föreslagits bestå framdeles om än i förändrad form och att en uppräknings av statsbidragen till uppförande av skolbyggnader ställts i utsikt. Det är enligt vårt förmenande uppenbart att vidmakthållande av status quo-principen i fråga om kostnadsfördelningen mellan stat-kommun i fråga om skolväsendet på ett allvarligt sätt kan äventyra våra möjligheter att genomföra den aktuella nydaningen av vårt skolväsende.

Frågan om vad som skall göras för att hjälpa kommunerna i det ekonomiska trångmål, som de hamnat i till följd av utvecklingen på skolväsendets område, är, därest problemkomplexet i sin helhet tas upp till prövning, av ytterst komplicerad natur, i sig inrymmande spörsmål av såväl princi-

piell som statsbidragsteknisk art.. Problemkomplexet är också sådant att ett beslut av mera genomgripande och omfattande slag torde kunna fattas endast efter grundlig utredning, vilket medför ett i dagens läge tämligen långt dröjsmål innan ett ur kommunernas synpunkt gynnsamt beslut skulle kunna verkställas.

Mot bakgrunden av nu nämnda förhållanden synes det oundgängligen nödvändigt att kommunerna redan nu i större utsträckning kompenseras för de växande kostnaderna för skolväsendet. Vid valet inför de sätt, på vilka en tämligen snar hjälp kan ges, synes böra eftersträvas att formen för stödet blir tekniskt enkel och ej ägnad att försvåra ett genomförande av en senare mera radikal statsbidragsreform. Den bör också vara så beskaffad, att den snabbt kan läggas till grund för ett riksdagsbeslut i frågan. Man bör också i första hand söka avlasta kommunerna sådana utgiftsposter som kommunerna själva ej har någon möjlighet att bestämma storleken av.

Vid en genomgång av de möjligheter som under sådana förutsättningar står till buds har vi funnit att ett borttagande av kommunandelen i fråga om statsbidragen till lärarlöner ur enkelhetssynpunkt väl fyller de ovan uppställda kraven. Kommunernas utgifter för lärarlöner skulle på så sätt kunna minskas med uppskattningsvis 50 milj. kronor årligen, vilket i och för sig icke utgör något väsentligt stöd men som i vart fall har den fördelen att det snabbt bör kunna genomföras. För en dylik åtgärd talar också det förhållandet att den historiska bakgrunden till kommunandelens införande — kommunernas skyldighet i fråga om hållande av bostäder till lärare — nu helt saknar aktualitet och att ett bibehållande av kommunandelen redan ur den synpunkten ter sig som en anomali.

Med stöd av vad ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen måtte besluta att kommuns skyldighet att svara för kommunandel av lärarlön i det obligatoriska skolväsendet skall borttagas fr. o. m. den 1 januari 1963 och att driftbidragen till kommunerna i vad de avser »Bidrag till driften av folkskolor m. m.» skall beräknas på 100 procent av lärarlönerna.

Stockholm den 25 januari 1962

Gunnar Heckscher

Leif Cassel

Rolf Eliasson

i Moholm

Tage Magnusson

i Borås

Eric Nilsson

i Svalöv

T. G. von Seth

Ernst V. Staxäng

Karin Wetterström

Carl Östlund